

PUHEENJOHTAJAN KATSAUS 2006

On kahdeskymmenes kerta, kun valtakunnalliset Eläinlääkäripäivät järjestetään Helsingin Messukeskuksessa. Näiden kahdenkymmenen vuoden aikana on Suomen Eläinlääkäriliiton jäsenmäärä kaksinkertaistunut samoin kuin Eläinlääkäripäivien kävijämäärä. Tänä päivänä jäsenmäärä on 1905 ja päivien ohjelmasta ja näyttelystä nauttii kaikkiaan toistatuhatta henkilöä. Viime vuoden Eläinlääkäripäivien jälkeen liittoon on liittynyt 52 varsinaista ja 100 opiskelijajäsentä. Ajan virran toiselle puolelle ovat siirtyneet seuraavat kollegat: Antti Kangas, Kyösti Karas, Georg Lorentz, Aili Oksanen ja Lauri Vanhanen.

Julkisella puolella on tulopoliittisen ratkaisun voimassa ollessa liiton neuvottelutoiminta painottunut valtiosektorille, jossa viimeisetkin valtion virastot ovat siirtyneet uusiin palkkausjärjestelmiin. Elintarviketurvallisuusvirastosta syntyi maamme suurin yksittäinen eläinlääkäreitä rekrytoiva työpaikka. Noin 140 Eviran eläinlääkäriä muodostavat liitolle merkittävän edunvalvontakohteen. Vastuu on suuri, varsinkin kun viraston pääluottamusmiehen sekä kolmen luottamusmiehen paikat ovat eläinlääkäreiden hallussa. Uudet luottamusmiehet ovat heti päässeet tositoimiin, sillä Evirassa on samantien käynnistetty koko taloa koskevan yhteisen palkkausjärjestelmän kehittäminen. Palkkausjärjestelmän lisäksi yt-sopimukset, päivystyssopimukset ja useat muut talokohtaiset sopimukset odottavat ajantasaistamistaan, joten paljon työtä on tiedossa.

Yksityissektorin kysymyksiä

Yksityissektori on jo jäsenmäärässä ohittanut kunnallisen sektorin. Liitto on voinut merkittävästi aikaisempaa enemmän panostaa sekä yrittäjien ja ammatinharjoittajien että toisten palveluksessa työskentelevien yksityisten edunvalvontaan, kun käytettävissä on ollut yksityissektorin asiamiehen työpanos. Kuluneen vuoden aikana on Yksityissektorin työsuhdevaliokunnan toiminta lähtenyt vilkkaasti käyntiin. Valiokunta toteutti yksityisten palkansaajien keskuudessa laajan työsuhte- ja palkkakyselyn. Kysely osoitti, että jäsenten työsuhteissa ja työsuhteisiin liittyvässä juridisessä tietämyksessä on runsaasti parantamisen varaa. Liiton jäsensivuille onkin laadittu malleja ja ohjeistusta työsuhteiden tekoon, ja työ jatkuu palkkasuosituksen valmisteluna. Myös yrittäjävaliokunta on toiminut aktiivisesti ja ratkaissut muun muassa koko jäsenistöä koskettavia arvonlisäverokysymyksiä. Yksityissektorin asiamiehen työ painottuu jäsenten yksittäisten ongelmien ratkaisuun. Laajakantoisenpiin asioihin, kuten esimerkiksi lainsäädännön valmisteluun vaikuttaminen tapahtuu pääsääntöisesti Akavan kautta, jossa liitolla on edustus muun muassa ammatinharjoittajien ja yrittäjien jaostossa.

Lainsäädännön valmistelusta

Viime vuoden eläinlääkäripäivien aikaan valmisteltiin intensiivisesti esitystä uudeksi eläinlääkintähuoltolaiksi. Joulukuun alussa työryhmällä olikin suhteellisen valmiina ehdotus, joka tarjosi ratkaisumalleja moniin niihin ongelmiin, joiden vuoksi nykyjärjestelmä natisee liitoksissaan. Tämän jälkeen lakiuudistuksen suhteen on eletty odottavalla kannalla. Parasta esityksessä oli päivystysjärjestelmään suunniteltu perusteellinen remontti. Kunnaneläinlääkäreiden keskuudessa tänä syksynä toteutettu laaja

kyselytutkimus vahvisti oikeaksi käsityksen, että nykyisessä järjestelmässämme päivystys on ehdottomasti suurin kipupiste. Päivystyksen ylläpitäminen nyky muodossaan nykyisin resurssein ei voi jatkua.

Päivystyksestä

Neljäsosa kunnaneläinlääkäreistä toimii päivystyspiirissä, jossa päivystykseen osallistujia on kolme tai vähemmän. Seitsemän kollegaa ilmoitti päivystävänsä useammin kuin joka toinen yö. Päivystysvapaiden pidossa suurimmalla osalla on ongelmia. Jos vapaiden pitäminen yleensä on mahdollista, se aniharvoin palvelee päivystyksen jälkeistä levon tarvetta. Yli puolet kunnaneläinlääkäreistä haluaisi eriyttää tuotantoeläin- ja lemmikkieläinpäivystykset, kuten suurimmissa kaupungeissa on jo tehtykin. Eriyttämistä tärkeämpänä pidetään kuitenkin remittointimahdollisuuksien turvaamista vaativaa jatkohoitoa tarvitseville lemmikkieläin- ja hevospotilaille. Yksityissektorin laajamittaisempi rekrytointi päivystystehtäviin on onnistunut vain Turussa. Lemmikkipotilaiden omistajat kuitenkin nykyään odottavat palvelutason olevan kunnallisessa viikonloppupäivystyksessä samaa luokkaa kuin arkena yksityisillä pieneläinklinikoilla. Kun päivystys on pakko radikaalisti uudistaa, tulee eläinlääkäreiden keskuudessa olemaan myös niitä, jotka kokevat, että muutos tapahtuu huonompaan suuntaan. Tuttu vakiopäivystysvuoro tutussa asiakaspiirissä saattaakin tulevaisuudessa olla jotain muuta, jos alueet laajenevat ja pieneläinpäivystyksiä enemmän eriytetään. Tällöin on osattava arvostaa sitä, että vuoro ei tule kohtuuttoman usein ja että vuoron jälkeen on mahdollisuus riittävään lepoon. Uudistuksia suunnitellessamme emme saa missään tapauksessa unohtaa asiakasnäkökulmaa ja eläimen näkökulmaa. Keskitetyimmällä puhelinpalvelulla ja alueita järkevästi suurentamalla on mahdollista vähentää päivystäjien määrää palvelutason kärsimättä, mutta matkoista riippuvaisiin kustannuksiin on löydettävä yhteiskunnan tukea jo eläinsuojelullisista syistä.

Elintarvikevalvonnasta

Valtioneuvoston kolme vuotta sitten antama periaatepäätös elintarvikevalvonnan uudistamisesta asetti tavoitteeksi, että maamme ympäristöterveydenhuolto tästä päivästä lähtien toimisi 50-85:ssä seudullisessa valvontayksikössä. Kaikki tietävät, että tavoitteeseen ei ole päästy. Kuluvan vuoden alkuun mennessä yksikkömäärä oli vähentynyt vain viidelläkymmenellä, ja yksikköjä on edelleen yli kaksi sataa. Vuoden mittaan ympäristöterveydenhuollon seudullistaminen on edennyt odotettua hitaammin. Syynä on se, että kunnissa on jääty odottamaan, mitä yleinen kunta- ja palvelurakennemuutos tuo tullessaan. Koska uudistuksilta on lupa odottaa myös kustannustehokkuutta, ei yksittäisen kunnan ole mielekäästä olla mukana kovin monissa erilaisissa seudullisissa yhteenliittymissä.

Käytännön haaste

Viime keväänä yhteiskuntamme valmistautui intensiivisesti torjumaan helposti leviävää eläintautia, jolla olisi teoreettinen mahdollisuus tarttua myös ihmisiin. Uhkan realismi ja taudin zoonosiluonne saivat aikaan sen, että valmiudet taudin torjuntaan viritettiin kuntoon kaikilla yhteiskunnan sektoreilla ja myös huomattavia taloudellisia panostuksia tautivalmiuteen tehtiin. Eriyksen arvokasta oli, että sidosryhmäyhteistyön toimivuus esimerkiksi eläinlääkintä- ja pelastusviranomaisten kesken tuli sovittua kattavasti käytännön tasolla asti. Maamme ylin eläinlääkintäjohto ja koko eläinlääkärikunta selvisi haasteesta kiitettävästi ja erityisesti tiedottaminen hoidettiin avoimesti mutta sortumatta median ruokkimaan ylidramatisointiin. Korkeapatogeenista lintuinfluenssavirusta ei Suomesta löydetty ja kesän myötä tilanne rauhoittui myös kansainvälisesti. Verkostot ovat

siis kunnossa, ja vaikka virusta jonain päivänä löytyisi luonnonlinnuista myös meillä, ei se olisi mikään kovin dramaattinen uutinen eikä pelon aihe. Tilanne todisti osaltaan, miten ympäristöterveydenhuolto todellakin on tärkeä osa kansanterveystyötä ja eläinlääkärit ovat avainasemassa myös ihmisten terveyden suhteen.

Ympäristöterveydenhuolto kansanterveystyötä

Eläinlääkäriliitto on aina ollut johdonmukaisesti sitä mieltä, että ympäristöterveydenhuollon paikka on muun kansanterveystyön yhteydessä. Takavuosien trendi siirtää ala kunnissa teknisen toimen tai ympäristönsuojelun yhteyteen ei koskaan saanut liiton piirissä laajempaa kannatusta. Saattaa olla, että elintarvikevalvonnan lähtökohdista alkanut seudullistaminen aluksi jopa kiihdytti tätä irtaantumiskehitystä. Ympäristöterveydenhuollon integroiminen jatkossa PARAS-hankkeeseen onkin Eläinlääkäriliiton mielestä parasta, mitä asialle voi tässä vaiheessa tehdä. Toivoo sopii, että tämä järjestely paremmin turvaa myös lääketieteellisen asiantuntemuksen säilymisen ympäristöterveydenhuollon johdossa.

Utbidningssystemet och antal veterinärer

Senaste vår tjtade man på Veterinärförbundet för att få en ståndpunkt i frågan om Veterinärmedicinska fakultetens antal studenter och den planerade modellen för linjeindelning. Förbundet har flera gånger konstaterat att till och med en avsevärd ökning av antalet studerande avskaffar inte bristen på arbetskraft i de uppgifter där det inte går att jämka arbetslivet med det normala livet. Även här riktas blickarna mot en förnyelse av det kommunala jourssystemet och mot större, mindre sårbara miljöhälsovårdsenheter med tillräckliga resurser. Förbundets framtidsarbetsgrupp och styrelse har med verkställda utredningar som bas stannat för att för fakulteten rekommendera en moderat ökning av studieplatserna och ett effektiviserat utbud av inriktningsalternativ efter grundstudierna. Ett strikt linjeval redan under ansökningstiden skulle onekligen bjuda på bättre möjligheter till styrning, men i förbundet ansåg man en sådan modells avigsidor vara större än nyttan.

Efter uttalandet har man frågat huruvida förbundet verkligen hyser den åsikten att det nuvarande utbildningssystemet producerar tillräckligt med behörig veterinärarbetskraft för nationalekonomiskt livsviktiga branscher, såsom för jordbruket och livsmedelsindustrin. Frågan är berättigad, trots att den troligen innehåller ett felaktigt antagande, nämligen att en satsning på sällskapsdjur och deras hälsovård inte skulle befrämja nationalekonomin och också folkhälsan. Den dolda uppföljande frågan lyder troligen: borde ett samhälle som bekostar en ytterst dyr utbildning ha rätt till att inbördes prioritera arbetsuppgifter. I fråga om jaktplanspiloter fungerar ett dylikt system säkert men i fråga om veterinärer är problemet mera komplicerat. Det lönar sig att minnas att enligt enkäter bland studeranden vill de flesta bli kommunalveterinärer när de går på de lägre kurserna, men efter dimissionen leder livets realiteter åt andra håll. Man måste kunna säkerställa samhällets behov av kunnig arbetskraft inom olika områden, men det kan åstadkommas genom att tilldela tillräckliga utbildningsresurser till alla orienteringsalternativ och utveckla innehållet i arbetet samt arbetsförhållanden inom alla yrkets sektorer.

CAP-valvonnasta

Tunteet ovat olleet pinnassa, kun on kiistelty kenen tehtäviin kuuluu maataloustukipoliittinen arviointi niin sanottujen täydentävien ehtojen valvonnassa. Keskushallinnon puolelta ei aluksi haluttu käsittää, että asiakaspalvelutyötä tekevät kunnaneläinlääkärit kokivat itsensä esteellisiksi näihin tehtäviin. Kaikkien onneksi asia on syksyn mittaan edennyt myönteiseen suuntaan. Vaikka Eviran huippuhienoa toimitaloa voisikin pitää nykyajan norsunluutornina, on sieltä käsin osoitettu erinomaista kykyä

asettua myös lehmänparren tasolla työskentelevän kunnaneläinlääkäriin asemaan ja täydentävien ehtojen valvontaan on etsitty uusia ratkaisumalleja. Kentän näkemyksiä kunnioittava suhtautumistapa antaa kaikki syyt odottaa jatkossakin menestyksellistä kumppanuutta Eviran ja kentän välillä. On erittäin tärkeää, että kaikki eläinlääkärit neuvonnallisin keinoin pitävät huolta, että omilla asiakastiloilla asiat ovat kunnossa, suorittaa CAP-tarkastuksen sitten kuka tahansa.

EU:n edellyttämä CAP-otanta saadaan nyt tilapäisesti hoidettua eri toimijoiden hyvällä yhteistyöllä ilman, että virkamiehiä painostetaan toimimaan oman etiikkansa vastaisesti. Uskon, että kaikille on kuitenkin jo tullut selväksi, että pysyvää ratkaisua valvontaan ei saada, ennen kuin maassamme on kattava praktiikkaan osallistumattomien virkaeläinlääkäreiden verkosto. Näihin virkoihin on löydyttävä valtion rahaa, jos Suomi aikoo hoitaa valvontavelvoitteensa ja varmistaa EU:n tukirahat viljelijöilleen. Muissa EU-maissa etsitään keinoja CAP-valvonnan yksinkertaistamiseksi ja keventämiseksi. Toivottavasti Suomessa kuljetaan samaan suuntaan, eikä kansallisin määräyksiin tehdä asiaa vaikeammaksi mitä se on.

*Suomen Eläinlääkäriliiton puheenjohtaja Antti Nurminen
Puh. 0400 888 612
Antti.nurminen@sell.fi, www.sell.fi*